

УДК 339.13.012.42:061.1ЄС(477):001.8

ГУБЕНКО В.І., д-р екон. наук, професор
 Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЯГНЕННЯ СИНХРОНІЗАЦІЇ У ПРОЦЕСАХ ВІДКРИТТЯ РИНКІВ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ

У статті здійснено теоретичне обґрунтування методології досягнення синхронізації в процесах відкриття ринків країн Європейського Союзу та України, яка б забезпечила взаємне збалансування торгівлі між Україною та країнами ЄС. Доведено, що синхронізація є головною ознакою процесів відкриття ринків країн Європейського Союзу та України, яка вирішує одну з найскладніших проблем – проблему глобалізації економіки, що дозволяє передбачити і виявити найхарактерні риси нового історичного періоду. Доведено, що без синхронізації процесів не може діяти еквівалентний обмін товарами між країнами; синхронізація процесів набуває нової якості, перетворюється із сумативного в цілісний і структурно завершений чинник, складовими якого є формування стійких взаємозв'язків між державами. Встановлено, виходячи з аналізу динаміки зовнішньоекономічних відносин АПК України зі світовими інтегрованими об'єднаннями за 2000-2012 рр., що країни Європейського Союзу стали основними партнерами України в зовнішньоекономічних відносинах, збільшивши зовнішньоторговельний обіг у 13,6 рази, з них експорт в країни ЄС – у 15 разів. Для досягнення синхронізації процесів відкриття ринків країн ЄС та України обґрунтована їх методика.

Ключові слова: синхронізація, інтеграція, Європейський Союз, зовнішньоекономічний обіг, експорт, імпорт, глобалізація, ринки, еквівалентний обмін.

Постановка проблеми. Україна в 2013 р. остаточно зробила свій вибір на користь Європейської інтеграції і мали намір у листопаді 2013 р. підписати Угоду "Про асоціацію між Україною та ЄС". Об'єктивно обумовлена логіка сучасного світового розвитку активізує тенденції національних економік. Ядром загальноєвропейської економічної інтеграції є Європейський Союз. Інтеграція України в ЄС – це переміщення її в ядро світової економіки. Але нееквівалентний зовнішньоекономічний обмін між ядром світової економіки, яким є ЄС, та периферією, до якої віднесено Україну розвинутими країнами світу, характеризується втягуванням її у пастки сировинної спеціалізації і зростання зовнішньої заборгованості. Європейська інтеграція для України – це залучення іноземних інвестицій, сучасних технологій, підвищення конкурентоспроможності українських товарів та послуг, розширення експортно-імпортних операцій. Розвиток процесу економічної інтеграції полягає у взаємному збалансуванні торгівлі, наданні на засадах взаємності режиму сприяння інвестиціям з ЄС в Україну та українським експортерам на ринках ЄС, запровадження спільного правового поля та єдиних стандартів у сфері конкуренції і державної підтримки виробників. Економічна інтеграція базується на координації, синхронізації та відповідності прийняття рішень у сфері економіки України та ЄС і передбачає ліквідацію обмежень розвитку конкуренції та обмеження застосування засобів протекціонізму і формування основних економічних передумов для набуття Україною повноправного членства в ЄС [1]. Підсумовуючи викладене щодо порушеного питання про процеси відкриття ринків країн Європейського Союзу та України, важливо наголосити, що в наведених Указах Президента України певне коло методологічних аспектів виявилось відірваним від національних інтересів та від реальних вимог світового ринку. Невдалим також у законодавчо-нормативних актах є те, що в них багато положень сприймаються на віру, мають характер диктату і позбавлені конструктивності. Залишилась без уваги ситуація, що у процесі відкриття ринків у західно-європейських країнах виявилися істотні зовнішні і внутрішні суперечності. Нерівномірність економічного розвитку та диспропорції економічних структур поділили ЄС на багату північ та бідний південь. Функціонування ЄС як інтеграційного угруповання з єдиною національною системою управління породжує систему нових суперечностей: диспропорції ринкової та регульованої сфер; суперечності між національними та наднаціональними органами тощо. Зокрема, незважаючи на декларовану демократію, процеси вироблення та прийняття рішень на засадах компромісу і консенсусу, актуальним для ЄС залишаються такі проблеми інституціональної інтеграції як демократичний контроль над політикою ЄС, розподіл повноважень і функцій між органами ЄС, політика щодо прийняття нових членів [2]. У країнах-членах ЄС ставка постійно зосереджується на фінансові зміцнення власних світових господарських позицій, підпорядкування та використання у своїх інтересах інших країн;

розвивається економічний суверенітет держав; розвивається незамасковане перекачування доходів зі слабких країн до сильних; продукується нееквівалентний обмін і світ багатих країн все більше віддаляється від світу бідних [2].

Отже, виявилось, що, з одного боку, відповідно до Указів Президента України визначені завдання щодо забезпечення входження України в Європейський економічний простір, здійснення заходів широкомасштабної діяльності, ліквідація обмежень розвитку конкуренції, створення основних економічних передумов для обмеження застосування протекціонізму, а з другого – відсутність конкретного механізму, за допомогою якого можна було б реалізувати сформульовані завдання. Особливо відчутна відсутність опрацьованих методологічних засад з питання синхронізації процесів відкриття ринків країн Європейського Союзу та України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Як в наведених Указах Президента України, так і у прийнятих у 2013 р. Законах відсутні вимоги в плані досягнення Україною того рівня економічного розвитку, який характерний для країн ЄС, а саме: стабільність цін, рівень інфляції не перевищує 1,5 %, внутрішній борг країни не перевищує 60 % ВВП, зовнішній – 3 %, збалансованість процентних ставок на рівні не вище 20 % та стабільність валютних курсів. Особливе значення в цьому питанні має зіставлення рівнів економічного розвитку, що визначається виробництвом ВВП на душу населення, значення якого змінювались відповідними темпами до зміни валового внутрішнього продукту у фактичних цінах. Так, обсяги ВВП України у розрахунку на одну особу у 2000 р. склали 3436 грн і поступово щорічно збільшувались до 2008 р. включно (20495 грн), а з 2010 до 2011 рр. також простежувалось зростання – 23600 і 28488 грн відповідно [3]. Валовий внутрішній продукт з 2000 до 2008 рр. збільшився зі 170070 до 948056 млн грн, тобто на 777986 млн грн. У 2009 р. відбулось його незначне зменшення на 34711 млн грн (на 3,66%) щодо 2008 р. до 913345 млн грн, у 2010 р. він зріс стосовно 2009 р. до 1082569 млн грн, або на 18,53 %, у 2012 р. ВВП склав 1408889 млн грн, або зріс на 8,2 % до 2011 р. У цілому ВВП з 2000 до 2012 рр. збільшився у 8,28 рази – з 170070 до 1408889 млн грн. [3]. Високий перепад у рівнях ВВП на душу населення в ЄС та Україні (Данія – 33 тис. дол. США; Австрія – 26,2; Німеччина – 26,2; Швеція – 25,8 тис. дол.) є одним із фактів, що визначають стримане ставлення Європейського Союзу до України [4]. Досвід функціонування ЄС показує, що навіть двократне відставання Іспанії, Греції, Португалії за рівнем економічного розвитку від другої групи членів цієї організації (Австрія, Німеччина, Швеція, Бельгія, Франція, Фінляндія, Голландія, Велика Британія, Ірландія, Італія) створює серйозні труднощі у вирішенні завдань подальшого формування спільного господарського простору. Рух України по шляху включення в європейську спільноту здійснюється складно. Україна входить у групу країн-лідерів за територією та чисельністю населення Європи, при цьому по об'єктах ВВП, по міжнародному економічному обміну промислової продукції, особливо машинобудування, є однією з аутсайдерів. Так, питома вага ВВП України у структурі світового у 2012 р. – 0,23%, експорт України в структурі світового експорту – 0,38 % [5]. В індексі людського розвитку Україна в 2012 р. посіла 78 місце зі 187 країн, Росія – 55, Білорусь – 50, дохід середньої сім'ї України склав 2,6 тис. євро; Польщі – 21,3; Великої Британії – 35,7; Німеччини – 27,5 євро [6]. ВВП на жителя України у 2012 р. склав 2943 євро, що в 7,24 рази менше ніж у Польщі, у 12 разів нижче рівня Великої Британії і в 4,4 рази нижче ніж в Росії [7].

Мета і завдання дослідження. Теоретичне обґрунтування методології досягнення синхронізації в процесах відкриття ринків країн Європейського Союзу та України. Виклад та обґрунтування методичних питань для досягнення синхронізації у процесах відкриття ринків – оновлення номенклатури продукції, розрахунку частки опосередкування, коефіцієнтів внутрігалузевої міжнародної спеціалізації, покриття імпорту експортом, індексів внутрігалузевої торгівлі для виявлення стратегічної переваги АПК України на зовнішньому ринку та базових співвідношень коефіцієнтів, індексу зовнішньої торгівлі. Аналіз зовнішньоекономічних відносин АПК України з основними інтеграційними угрупованнями країн за 2000-2012 рр. та визначення пріоритетних напрямів для України.

Матеріал і методика дослідження. Матеріалами дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених щодо синхронізації процесів відкриття ринків країн, Укази Президента України та законодавча база по проблемах інтеграції України у світовий економічний простір, звіти про стан зовнішньоекономічних відносин України і АПК за 2000-2012 рр. В методичних

дослідженнях враховувались причинно-наслідкові взаємозалежності суспільно-економічних процесів, сумісності їх елементів, формування факторів і результатів на засадах аналізу і синтезу. Для реалізації поставлених завдань використані методи наукової абстракції, аналіз рядів динаміки, розрахунково-конструктивний, економіко-статистичний.

Результати досліджень та їх обговорення. Синхронізація процесів – це головна ознака процесів відкриття ринків країн Європейського Союзу та України. Ще не так давно вважалося, що синхронізація процесів необов'язкова. Реальність спростувала таке твердження і довела, що відсутність синхронізації процесів призводить до хаосу та анархії. Синхронізація процесів вирішує одну із найскладніших проблем, які тільки можна уявити: проблему глобалізації і економіки, яка дозволяє виявити і передбачити найхарактерніші риси нового історичного періоду, в якому ми живемо. Так, нині в період глобалізації, коли спосіб людського життя, матеріальні умови виробництва ніколи ще не змінювалися так швидко, як за період індустріалізації, змінюючи таким чином самі основи глобалізації і глобалізму, вони змушені самозмінюватися і продукувати новий період в історії людства, назву якого поки що важко сформулювати – постіндустріалізм, нематеріальне виробництво, інформаційна спільнота, а, можливо, у найближчому майбутньому постінформаційна спільнота. Ясно, що якщо людство зробило перший крок у своє невідоме майбутнє, то воно не зупиниться і буде крокувати далі, вирішуючи на цьому шляху тепер вже глобальні проблеми, щоб забезпечити свій сталий розвиток та існування [9]. Без синхронізації процесів не може діяти еквівалентний обмін товарами між країнами. Неспроможність деяких країн використовувати синхронізацію процесів обумовлює їх деградацію. Відкриття ринків країн без урахування синхронізації процесів спрямовано на одержання нечесної комерційної вигоди та забезпечення домінуючого становища на ринку, ошукування партнерів по спільному ринку. Практика засвідчує, що цих вимог часто не дотримуються, і відсутність синхронізації процесів залишається одним зі способів нечесної боротьби великих держав проти невеликих країн.

Необачливе або штучне ігнорування синхронізацією процесів відкриття ринків зумовлює ускладнення пошуку компромісів між державами, обмеження доступу до ресурсів, нез'ясованість механізмів рівноваги між країнами, висування необґрунтованих торговельних претензій, схильність до конфліктів та експансіонізму. Відсутність синхронізації процесів – не тільки небажана, але й небезпечна для зовнішньоекономічної діяльності, оскільки вільно чи невільно можуть виникати ситуації щодо формування жорсткого протекціонізму і здійснення заходів щодо беззастережної лібералізації.

Формуючись на основі митно-тарифної політики, відкритість ринків країн Європейського Союзу та України відображає рівень інтеграції експортних потенціалів, ступінь розвитку зовнішньоекономічної діяльності та їх дієздатність (табл.1). Синхронізація процесів виступає як економічний фундамент, на якому ґрунтується інтеграція України до Європейського Союзу. Синхронізація процесів набуває нової якості, перетворюється із сомативного в логічно цілісний і структурно завершений чинник.

Таблиця 1 – Динаміка зовнішньоторговельного балансу агропромислового комплексу України (2000-2012 рр.), млн дол. США

Роки	Всього	Країни							
		СНД	ЄС	Балтії	Африканські	США	Азії	Інші	Австралія, Океанія
Зовнішньоторговельний обіг									
2000	2576,3	986,3	604,0	61,8	*	85,4	*	*	*
2003	5284,4	2081,7	987,7	195,4	179,4	81,9	*	1756,8	0,8
2006	8524,4	2419,4	2841,4	*	501,1	165,6	*	2596,9	*
2009	14945,1	3536,7	4203,7	*	1516,1	334,7	4263,6	1028,4	*
2012	26069,3	4650,3	8257,2	*	3882,1	353,1	6887,3	2027,2	*
Експорт									
2000	1581,9	803,7	337,9	42,7	*	*	*	*	*
2003	2994,5	1386,0	493,9	111,9	102,3	35,9	*	864,3	0,1
2006	5154,0	1707,9	1553,2	*	406,1	14,9	*	1471,9	*

2009	9773,5	2741,1	2250,7	*	1293,0	18,2	3353,9	116,5	*
2012	18193,9	3697,7	5079,3	*	3495,2	24,5	5515,7	378,8	*
Імпорт									
2000	994,4	182,7	266,8	83,5	*	*	*	*	*
2003	2289,9	695,7	493,8	22,0	77,0	49,5	*	892,4	0,7
2006	3370,4	711,5	1288,2	*	95,0	150,7	*	1125,0	*
2009	5171,6	824,6	1653,1	*	223,1	316,5	909,7	911,9	*
2012	7875,4	952,6	3177,9	*	386,9	328,5	1371,6	1648,4	*
Сальдо									
2000	587,4	621,0	71,1	20,7	*	*	*	*	*
2003	704,6	690,3	0,2	28,3	25,3	-13,6	*	-28,1	-0,6
2006	1783,6	996,4	265,0	*	311,1	-135,8	*	347,0	*
2009	4601,9	1916,5	297,6	*	1069,9	-298,2	2444,2	-795,3	*
2012	10318,6	2745,2	1901,4	*	3108,3	-304,0	4144,0	-1269,6	*

Джерело: авторська розробка

Складовими такого чинника є формування стійких взаємозв'язків між державами та зростання ролі зовнішнього і внутрішнього ринків. Стан розвитку економічних процесів економічної інтеграції АПК полягає у синхронізованому відкритті ринків ЄС та України у порівнянні з іншими країнами світу. Зовнішньоторговельний обіг України за 2012 р. відносно 2000 р. зріс у 5,15 рази, в т.ч. АПК – у 10,3, у тому числі з країнами ЄС – у 13,7 рази, країнами СНД – у 4,7 рази, або темпи зростання ЗТО АПК України з країнами ЄС у 2,9 рази перевищили темпи зростання з країнами СНД, з них експорт відповідно з ЄС – у 1,5 рази, з СНД – в 4,5 рази. Якщо виходити з динаміки зовнішньоекономічних відносин АПК України за 2000-2012 рр., у 2000 р. ЗТО України з країнами СНД складав 38,3%, експорт – 50,8, імпорт – 18,4, з Російською Федерацією відповідно – 28,7, 40,1, 10,7%. У 2012 р. ЗТО АПК України з країнами СНД склав 17,8%, експорт – 26,6, імпорт – 12,1, у т.ч. з Росією відповідно 10,9%, 11,44, 9,74 %. Таким чином, у структурі ЗТО, експорту та імпорту продукції АПК, питома вага країн СНД у 2012 р. порівняно з 2000 р. знизилась відповідно в 2,15; 1,91; 1,52 разів, з Росією – в 2,59; 3,51; 4,13 разів.

З країнами СНД ЗТО, експорт та імпорт АПК у 2000 р. складав відповідно 23,4, 21,6, 26,8%. У 2012 р. ЗТО АПК з країнами ЄС – 31,67%, експорт – 27,92, імпорт – 40,4%. Питома вага України з країнами ЄС за 2000-2012 рр. зросла по: ЗТО – в 1,35, експорту – 1,29, імпорту – 1,5 разів. За 2000-2012 рр. ЗТО АПК України зріс у 10,12 разів, експорт – в 11,5, імпорт – у 7,92 рази, зовнішньоторговельне сальдо зросло у 17,65 разів і склало у 2012 р. 10,32 млрд. дол. США за від'ємного зовнішньоторговельного сальдо країни 14,4 млрд дол. США [10].

З аналізу наведених даних видно, що у стосунках між Україною та Європейським Союзом проходить процес активізації інтеграційних процесів – загальноторговельний обіг АПК України з країнами ЄС у 2012 р. склав 40,4 %, експорт – 27,9, імпорт – 40,3 %, з країнами СНД відповідно 17,8, 12,1, 20,3 %. Темпи цих процесів явно випереджають загальні тенденції по АПК між Україною і СНД: у 2013 р. в структурі експорту АПК країни ЄС склали 16,5 %, імпорту – 21,5, країн СНД відповідно 46,3 та 30,3 %. Викладене вище дає підстави вважати, що для досягнення синхронізації у процесах відкриття ринків ЄС та України потрібно вирішити наступні методологічні питання. Перше. Оновлення номенклатури продукції, представленої на світовому ринку, відбувається значно швидше ніж раніше. В цей нескінченний процес включається все більша кількість країн, які або створили новий товар, або мають перевагу у витратах виробництва. Про роль зовнішнього ринку в економіці окремих країн свідчать дані питомої ваги експорту у ВВП. Слід зазначити, що чим меншими є забезпеченість ресурсами і місткість внутрішнього ринку тієї чи іншої країни, тим більша потреба у виході на світовий ринок та більша частка експорту у ВВП і навпаки. Для таких країн експорт є способом отримання бажаних товарів і тому може досягати 25-35 % і більше від ВВП [11]. Інші країни, які мають багаті та різноманітні ресурси і місткий внутрішній ринок, менше зв'язані зі світовим ринком, але всі вони залежать від міжнародної торгівлі і така залежність для різних країн є різною. За методикою Світового банку вона визначається за формулою:

$$ЧЗ = \frac{ЕК}{ВВП} \times 100\%,$$

де ЧЗ – частка залежності;

ЕК – вартість експорту у ринкових цінах;

ВВП – валовий внутрішній продукт.

Питома вага експорту у ВВП розвинутих країн коливається від 10 до 70 % (у США – 12,1 %, Канаді – 40, Нідерландах – 56, Бельгії – 73,4 %, Україні в 2012 р. – 40,2%). Частка опосередкування економіки України зовнішньоекономічними зв'язками у 2012 р. склала 89 %, яке розраховується у відсотках як відношення зовнішньоторговельного обігу до ВВП, питома вага країн світу коливається від 17 (Японія) до 356 % (Сінгапур).

Завдяки тому, що АПК України завжди досягав додатного зовнішньоторговельного сальдо, його коефіцієнт внутрігалузової міжнародної спеціалізації, як відсоткове відношення додатного зовнішньоторговельного сальдо до зовнішньоторговельного обігу у 2012 р. склав 39,5 %, що є достатньо високим показником. Коефіцієнт покриття імпорту України експортом у 2012 р. склав 0,83, в АПК – 2,3. Наведений аналіз показує, яким чином необхідно забезпечувати синхронізацію процесів відкриття ринків ЄС та України і на забезпечення яких конкретних значень показників або їх співвідношення повинні бути спрямовані експортно-імпортні операції. Важлива особливість розглянутого методологічного заходу полягає в тому, що міра як вимір якості синхронізації процесів є формою і змістом зовнішньоекономічної стратегії країни, тобто йдеться про напрям і визначення конкретних меж, або глибину впливу чинників лібералізації протекціонізму на процеси відкриття ринків країн-партнерів по торгівлі у таких варіантах, щоб не заподіяти їм збитки за розбудови зовнішньоекономічних зв'язків.

Від цього залежатиме не тільки синхронізація процесів, але й суттєве підвищення потенційних можливостей прискорення експортно-імпортних операцій. Варто вибирати системні підходи до опрацювання методологічних засад синхронізації процесів поетапного відкриття ринків країн ЄС залежно від їх зовнішньоекономічного змісту. На нашу думку, розглянуте базове співвідношення (1,2 і більше відносно експорту і 0,8 та менше щодо імпорту) орієнтоване на загальний баланс між експортом та імпортом та здатне забезпечити уникнення збитків у ЗЕД не лише однієї країни, а одночасно двох, що докорінно змінює уявлення про наукове визначення характеру відносин між країнами-партнерами.

Актуальним є питання оновлення методологічних засад щодо досягнення синхронізації у процесах поетапного відкриття ринків країн ЄС та України. Прискорення чи гальмування таких процесів має здійснюватись відповідно до зовнішньоекономічної політики, перспектив розвитку експорту й імпорту товарів. Методологічний акцент необхідно робити на тому, щоб синхронізація процесів протидіяла дискримінаційним діям з боку тієї чи іншої країни. Необхідно також зазначити, що синхронізація процесів повинна бути обнадійливою відносно кінцевих результатів співробітництва між країнами-партнерами по торгівлі та такими їх об'єднаннями, як зони вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок та економічний союз.

Друге. Щодо синхронізації процесів відкриття ринків країн ЄС та України, то для України принципове значення має вирішення на науковому рівні такого питання, як експорт сировинних товарів сільського господарства і харчової промисловості. Орієнтація країн на розширення експорту сировинних товарів об'єктивно зумовлена специфікою порівняльних переваг цих країн у міжнародній торгівлі, негативно впливає на стан їх економіки. Така ситуація виникає у випадках, коли збільшення пропозиції сировини товарів призводить до значного зниження цін на них, як це сталося, наприклад, 1.08.2013 р., коли на Роттердамській біржі, де формується світова цінова аграрна кон'юнктура, ціна на насіння сояшнику обвалилася з 1250 дол. США за тонну до 950 дол., що призвело до зниження закупівельних цін в Україні на 36-38 % – з 4500 до 2800 грн за тонну. Світовий ціновий показник на цей вид продукції знизився на 20-22 %, в Україні – на 36-38 % [13].

Через нестабільність цін на сировинні товари їх тенденції до зниження умови торгівлі для України погіршуються, тому Україна повинна обмежувати імпорт товарів, замінюючи його товарами власного виробництва. В цьому випадку досягнення синхронізації у процесах відкриття ринків країн ЄС та України слід розглядати як особливі методологічні засади, застосування яких може забезпечувати активне розширення зовнішньоекономічної діяльності. Третє. Аналіз стану та тенденції досягнення синхронізації у процесах відкриття ринків країн-партнерів у зовнішній торгівлі з допомогою базових співвідношень та розрахунку специфічного показника – індексу показав, що і перший, і другий належать до класу загальнометодичних, що мають необхідну практичну спрямованість. Є підстави вважати, що розглянуті методологічні підходи є серйозним

науковим надбанням щодо макроекономічного рівня. У свою чергу, для якісного і повного аналізу синхронізації у процесах відкриття ринків необхідно дослідити цю проблему на рівні митно-тарифного регулювання, ціноутворення та субсидування. Своєрідність досвіду ЄС полягає в тому, що узгоджене регулювання здійснюється на міжнародному і національному рівнях [12].

Для регулювання внутрішнього і зовнішнього ринків в країнах ЄС застосовуються такі види цін: ціни світового ринку, державні ціни на імпорт, інтервенційні ціни, ринкові ціни, ціни державного втручання, експортні мита та митні збори. В умовах України внутрішня і зовнішня торгівля регулюється за допомогою цін світового ринку, внутрішніх ринкових цін, закупівельних цін, мита на імпорتنі та експортні товари. Характерною особливістю для країн ЄС є те, що рівень цін на продукти всередині них вищий від рівня цін на світовому ринку. Отже, відкриття внутрішнього ринку України для імпорتنих товарів з країн ЄС доцільно здійснювати в такому режимі, щоб рівень імпорتنих цін разом з митом перевищував рівень цін, що формується на споживчому внутрішньому ринку України, але рівень таких цін без мита не має перевищувати рівень цін світового ринку. Щодо відкриття внутрішнього ринку країн ЄС для імпорتنих товарів з України, то тут виправдано виходити з того, щоб імпорتنі ціни без мита за своїм рівнем були не нижче рівня цін світового рівня. Розмір самого мита визначається залежно від того, чи ціна на внутрішньому ринку країн ЄС перевищує ціну на світовому ринку чи ні. Таким чином, розглянута методологія синхронізації у процесах відкриття ринків країн ЄС та України найкращим чином слугує інтересам країн-партнерів. Однією з проблем синхронізації процесів є їх узгодженість як у часі, так і в динаміці. Порушення синхронізації процесів означатиме для одних суб'єктів зниження, а для інших підвищення цін на внутрішньому ринку.

У всіх без винятку напрямках інтеграції України з країнами ЄС не можна недооцінювати можливого виникнення диспропорції у ринковій сфері та суперечностей між національними та наднаціональними інтересами. Таким чином, кінцева мета зовнішньоекономічної політики повинна бути комплексною і включати таку складову, як досягнення синхронізації в процесах відкриття ринків країн ЄС та України.

Висновки. Посилення глобалізаційних процесів та сучасний світовий розвиток активізують тенденції інтеграції національних економік. Ядром загальноєвропейської економічної інтеграції є Європейський Союз. Інтеграція України в ЄС сприятиме її переміщенню з периферії в ядро світової економіки. З цього приводу нагромаджено деякий досвід, але залишається поза увагою питання опрацьованості методології та методичних засад відносно досягнення синхронізації у процесах відкриття ринків у схемі «ЄС – Україна та її АПК» та «Україна та її АПК – ЄС». Виданими, починаючи з 1998 р., Указами Президента України про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу передбачено здійснення курсу України на інтеграцію з ЄС, забезпечення входження України в Європейський політичний, економічний і правовий простір, удосконалення механізму співробітництва України з ЄС та забезпечення виконання Угоди про партнерство і співробітництво і підписання в 2013 р. Угоди «Про асоціацію між Україною та ЄС». Розвиток процесу економічної інтеграції полягає у синхронізованому відкритті ринків ЄС та України і взаємному збалансуванню торгівлі. Економічна інтеграція ґрунтується на координації, синхронізації та відповідності прийняття рішень у сфері економіки України і ЄС та передбачає ліквідацію обмежень розвитку конкуренції і обмеження застосування протекціонізму, формування основних економічних передумов для набуття Україною статусу повноправного члена ЄС.

У згаданих Указах Президента України досить велике коло методологічних і методичних аспектів не повною мірою відповідає реальним сучасним вимогам світового ринку. Не враховано, наприклад, що нерівномірність економічного розвитку та диспропорції економічних структур поділили ЄС на багату північ та бідний південь. У згаданих Указах практично відкриті методологія та методичні засади з питання синхронізації процесів відкриття ринків країн ЄС та України. Реальна практика спростувала твердження, що саме відсутність синхронізації процесів необов'язкова і довела, що саме відсутність синхронізації призводить до непередбачуваних наслідків, ошукування партнерів по спільному ринку, нечесної боротьби великих держав проти невеликих країн. Необхідно відмовитися від безсистемного підходу у визначенні орієнтирів лібералізації і протекціонізму в ЗЕД. Варто вибирати більш системні підходи відносно опрацювання методології і методичних засад досягнення синхронізації в процесах поетапного відкриття ринків країн-партнерів по торгівлі залежно від їх зовнішньоекономічного змісту, збалансованості між експортом й імпортом товарів, узгодженості дій чинників лібералізації і протекціонізму. Безперечним також є те, що прискорення чи гальмування ринків має

здійснюватися відповідно до зовнішньо-економічної політики, перспектив розвитку експорту й імпорту товарів. В методологічному плані акцент необхідно робити на те, щоб синхронізація процесів протидіяла дискримінаційним діям з боку тієї чи іншої країни, була обнадійливою відносно кінцевих результатів співробітництва між країнами-партнерами по торгівлі. За інтеграції України з країнами не можна недооцінювати можливого виникнення диспропорцій у ринковій сфері, суперечностей між національними та наднаціональними інтересами. До важливих ознак синхронізації у процесах відкриття ринків країн належать: близькість рівнів ВВП на душу населення та ідентичність кривих попиту у двох країнах; близькість цін факторів і витрат на виробництво диференційованих продуктів; близькість величини тарифних і нетарифних бар'єрів; порівняно однаковий ступінь диференціації конкуруючих товарів номінальної величини транспортних витрат. На цьому автор планує зосередити свої пошуки в процесі реалізації Угоди «Про асоціацію між Україною та ЄС».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Указ Президента України "Про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу" // Збірн. норм акт. – К.: Інформагпроп. – 1998. – № 8. – С. 4-5.
2. Пахомов Ю.М. Національні економіки в глобальному конкурентному середовищі / Ю.М. Пахомов, Д.Г. Лук'яненко, Б.А. Губський. – К.: Україна, 1997. – 237 с.
3. Кошевий М.М. Тенденції розвитку промислового сектору національної економіки та наукоємних виробництв в Україні / М.М. Кошевий // Підвищення конкурентоспроможності підприємств. Кол. моногр. у 4 томах, т. I, за ред. проф. Паршиної О.А. – Дніпропетровськ, 2013. – С. 174.
4. Будкін В. Проблеми і перспективи співробітництва між Європейським Союзом та Україною / В. Будкін // Економіка України. – 2000. – № 9. – С. 82–86.
5. LINSTAD/ Handbook of Statistics? 2013, Geneva, 2013. – 768 p.
6. Дробноход М. Сучасні тенденції еволюційного розвитку людства та України / М. Дробноход // www.anusu.org.ua/index/files/ArticlesDrobnokhods/htm
7. Губенко В.І. Стратегія співробітництва України: СОТ, ЄС, МС, ЦАР / В.І. Губенко // Наукове забезпечення процесів соціально-економічного розвитку країн в епоху глобальної інтеграції. – Сімферополь-Ялта, 2013. – С. 74.
8. Губенко В.І. Глобалізаційні детермінанти розвитку світової та національної економіки України / В.І. Губенко // Стратегія розвитку України у глобальному середовищі// Матер. VI міжнар. наук. практ. конференції. – Сімферополь-Ялта, 2012. – С. 12.
9. Власов В.І. Глобалістика: історія, теорія / В.І. Власов: Монографія. – Вінниця: ТОВ "Нілан". – ЛТД, 2012. – 856 с.
10. Звіти про стан зовнішньоекономічних відносин в системі агропромислового комплексу України за 2000-2012 рр. – К., 2000-2012 – 72 с.
11. Климко Г.Н. Основи економічної теорії: політичний аспект / Г.Н. Климко, В.П. Нестеренко// 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Вищ. шк. – Знання, 2007. – 745 с.
12. Кваша С.М. Удосконалення аграрних зовнішньоекономічних відносин та особливості регулювання аграрного ринку в країнах ЄС / С.М. Кваша // Економіка АПК. – 2000. – № 6. – С. 1-2.
13. Бойко І. На соняшнику далеко не заїдеш / І. Бойко // Сільські вісті. – 2013. – № 118 (19011). – С. 1-2.

Методология достижения синхронизации в процессах открытия рынков стран ЕС и Украины

В.И. Губенко

В статье осуществлено теоретическое обоснование методологии достижения синхронизации в процессах открытия рынков стран Европейского Союза и Украины, которая бы обеспечила взаимное сбалансирование торговли между Украиной и странами ЕС. Доказано, что синхронизация является главным признаком процессов открытия рынков стран Европейского Союза и Украины, которая решает одну из самых сложных проблем – проблему глобализации экономики, что позволяет выявить и предвидеть наиболее характерные черты нового исторического периода. Доказано, что без синхронизации процессов не может действовать эквивалентный обмен товарами между странами; синхронизация процессов приобретает новое качество, превращаясь из суммативного в целостный и структурно завершённый фактор, составляющими которого является формирование устойчивых взаимосвязей между государствами. Установлено, исходя из анализа динамики внешнеэкономических отношений АПК Украины с мировыми интеграционными объединениями за 2000-2012 гг., что страны Европейского Союза стали основными партнерами Украины во внешнеэкономических отношениях, увеличив внешнеторговый оборот в 13,6 раза, из них экспорт в страны ЕС – в 15 раз. Для достижения синхронизации процессов открытия рынков стран ЕС и Украины обоснована их методика.

Ключевые слова: синхронизация, интеграция, Европейский Союз, внешнеэкономический оборот, экспорт, импорт, глобализация, рынки, эквивалентный обмен.

Надійшла 09.10.2013.